

Rozhovory o živote 1

Michail Veličko

kandidát ekonomických vied.

Video s českými titulkami: [TU](#)

OBSAH: Závislost' na technosfére | Žijeme z kolektívnej práce | Kolektívna práca a jej riadenie | Revolúcia bez plánu „a čo potom?“ | Štátnosť v Rusku a Japonsku | Rod, klan, mafia... | Súčasný vzdelávací systém | Norma človeka | Rozvoj a degradácia | Opice a My | Úpadok civilizácie | Skepsa a nihilizmus | OTAZKY a ODPOVEDE | Duchovnosť | Dialektika | Poctivosť sa vždy dala vyvažovať zlatom | Úrok, lichva | Cena ľudskej komunikácie | Nacizmus na Ukrajine | Biosféra a technogénna záťaž | Filozofia ako ladička | Žurnalisti a ich poslanie | Strata profesionality v umení riadiť | Eticky rovnorodá spoločnosť a riadenie bez zákonov.

M.V: Tak, pre začiatok sa privítame. Dobrý deň. Rozhodli sme sa vytvoriť akýsi video cyklus prednášok alebo seminárov o témach nášho života a o zmysle nášho života. Najprv sme plánovali, že to budú prednášky predmetu "Základy sociológie", ktoré sú trojdielne.

Prax však ukazuje, že rovnaké poradie slov,

— ak je napísané, tak psychika človeka ho pri čítaní vníma inak a čerpá z neho pre seba zmysel v inom režime,

— ako keď sa ten istý text jednoducho prečíta nahlas. A tiež, z hľadiska rečníckeho umenia to nebýva úplne to najlepšie vystúpenie, lebo z ústnej reči psychika vníma zmysel trochu inak, než z písaného textu.

Prvý diel bol napísaný pred niekoľkými rokmi a viaže sa na historicko-politický kontext, ktorý existoval vtedy. Dnes už je zase trochu iná doba, a preto je lepšie tú problematiku vykladať trochu inak. Budeme hovoriť o živote, o zmysle života a o tom, čo a ako sa má urobiť preto, aby sme všetci žili lepšie. Začneme s jednoduchými vecami, ktoré nevyžadujú žiadne dôkazy, nakoľko sú bezpochyby očividné, a ak s nimi niekto nesúhlasí, tak iba preto, lebo zatvára pred týmito problémami oči a nechce ich vidieť.

[Závislosť na technosfére](#)

Žijeme v civilizácii, v ktorej sme závislí na technosfére. Ak by kohokoľvek z nás premiestnili do prírodného prostredia bez akýchkoľvek atribútov technosférického charakteru v našej prirodzenej podobe, nech už by to bolo kdekoľvek: v trópoch, subtrópoch, za polárnym kruhom, v zime alebo v lete — bude vo veľmi krátkej dobe po probléme.

Pokiaľ hovoríme o technosfére, tak tá sa v súčasnosti obnovuje na základe kolektívnej pracovnej činnosti, v ktorej dominuje to, čo zvykneme nazývať "profesionalizáciou odborníkov". Žijeme z kolektívnej práce. A ako to vyzerá v praxi?

[Žijeme z kolektívnej práce](#)

Existuje jedna úloha, s ktorou majú študenti, keď im ju zadáte, z nejakých dôvodov veľké ťažkosti, a to aj takí, ktorí už získali zápočty alebo urobili skúšku z predmetu "Teória pravdepodobnosti a matematická štatistika":

Takže, príde nákladiak plný tehál. Desať mužov vytvorí reťaz a začne si tie tehly jeden druhému hádzať, aby ten nákladiak vyložili. Pravdepodobnosť toho, že každý z nich tú tehlu chytlí, nepustí a nerozbije je 0,9 (90%). Otázka znie, koľko tehál zostane celých?

Auditórium: nie sme matematici.

M.V: Takže $0,9^{10}$ krát celkový počet tehál zostane celých, čo tvorí o niečo viac, než je tretina privezeného nákladu. Približne dve tretiny nákladu teda budú rozbité, a ak na tom aute bolo presne toľko tehál, koľko potrebovali na to, aby niečo postavili, tak vďaka tomu, že všetko porozbíjali, svoj projekt nedokončia.

Ďalšia úloha: *10 000 mužov sa zišlo a priamo na mieste sa rozhodlo, že počnúc celkom od nuly vyrobia lietadlo — Airbus. Vzťah k práci budú mať všetci rovnaký.*

Čo z toho vzíde? Študenti obvykle odpovedajú, že by nechceli byť pasažiermi toho lietadla a ja ich zvyčajne upokojujem aby sa nebáli, že až tak ďaleko sa s tým nedostanú. Je totiž málo pravdepodobné, že by ten prvý exemplár vôbec dokázali poskladať.

Ak od tejto úlohy prejdeme k životu, tak aj my žijeme približne pri rovnakom postoji k práci. Každý produkt kolektívnej činnosti obsahuje niekde v sebe „míny“, skryté chyby, ktoré konečný užívateľ musí tak či onak prijať ako danosť alebo vynaložiť dodatočné úsilie na ich odstránenie. Pritom teraz vôbec nemáme na mysli nejaké priame diverzie so zlým úmyslom alebo vykonávané zo žartu. Hovoríme o prípade, keď sa ľudia profesionálne snažia plniť svoje pracovné povinnosti.

Ak má práca kolektívny charakter, tak sa kvalitatívne delí na dva principiálne odlišné typy:

1. Je to **riadiaca** práca, ktorej obsahom je zadávať úlohy podriadeným, organizovať ich plnenie a kontrolovať výsledky ich práce.
2. Potom je tu práca, ktorá je čiastočne riadiaca, pretože všetci musia tak či onak do určitej miery riadiť, ale svojím charakterom sa jedná viac o činnosť **produktívnu**. To je keď v rámci určitého projektu, musí jeden človek vziať niečo od druhého človeka, vykonať s tým určité technologické operácie a potom produkt svojej činnosti odovzdať ďalšiemu človeku, aby ten v práci pokračoval a integroval tento fragment kolektívnej práce do dajakého výstupného produktu.

Ak budeme hovoriť o *riadiacej práci*, tak v spoločnosti vždy existujú úlohy, ktoré si vyžadujú profesionálnu riadiacu prácu. **V dôsledku existencie takýchto úloh potom civilizácia v určitej etape svojho rozvoja vytvára štátnosť.** Ďalej sa pod štátnosťou rozumie aj subkultúra riadenia vecí verejného významu, lokálne aj v celospoločenskom rozmere, založená na profesionálnej báze.

A realita je taká, že **štátnosť sa zaoberá tými problémami, ktoré ľudia samostatne (prípadne na základe občasnej samoorganizácie skupiny iniciatívnych ľudí) nemôžu vyriešiť buď vôbec, alebo s požadovanou úrovňou kvality.**

Ak sa pozrieme ako žije súčasná civilizácia, tak situácia vyzerá tak, že **ak si štátnosť nedokáže poradiť s povinnosťami**, o ktorých som práve hovoril, **potom chyby štátnosti a zneužitia právomoci**, ktoré dopúšťa samostatne i na základe samoorganizácie, **nedokáže nikto kompenzovať.**

Kolektívna práca a jej riadenie

Dôvody sú jednoduché. Žijeme na princípe kolektívnej práce a kvalita riadenia tejto kolektívnej práce je závislá na charaktere a kvalite fungovania štátnosti, ktorá vytvára dané podmienky, v interakcii s ktorými si každý z nás v medziach svojej profesionality môže zabezpečiť kvalitu vlastného života. No ak si štátnosť so svojimi povinnosťami nedokáže poradiť, potom môže znehodnotiť hocako vysokú profesionalitu jednotlivcov.

Auditórium: Otázka... To ani nie je otázka. Chcem si len overiť, či som vás dobre pochopil. Keď si vezmeme ten predchádzajúci príklad, kedy skupina mužov chcela vyrobiť lietadlo a prevedieme si ho na riadenie štátnosti, tak ak štátny úradník vykonáva svoje povinnosti s koeficientom 0,9 a spočítame si koľko máme úradníkov, tak celý štát v podstate funguje dosť mizerne, pretože tá chyba v reťazci riadenia neustále narastá. Je to tak?

M.V.: Je to tak len čiastočne, pretože práca štátneho aparátu je dvojúrovňová. Po prvé štátnosť nepracuje len tak svojvoľne. Štátnosť pracuje podľa celkom konkrétnej koncepcie organizácie života spoločnosti v nadväznosti pokolení a zlá kvalita života môže byť naprogramovaná už v samotnej koncepcii. To znamená, že ak je koncepcia zlá a štátnosť funguje dobre, tak kvalita života nebude vôbec uspokojivá. Ale aj v prípade, že je koncepcia dobrá a štátnosť z rôznych dôvodov funguje zle, tak kvalita života znova nebude vôbec uspokojivá. Takže tu sa nedá hovoriť, že za všetko môžu len úradníci a ich nesvedomitosť. Ten problém teda nie je až tak jednoduchý.

Od roku 2013 môžeme pozorovať udalosti na Ukrajine.

Podstata udalostí:

- prezident si nedokázal poradiť so svojimi povinnosťami, a niektorí to nevydržali,
- niekto začal protestovať,
- niekto začal tie protestné nálady financovať,
- tí, čo protestovali, dúfali, že keď zmetú súčasného prezidenta, keď mu vezmú jeho moc, tak sa všetko zlepši, pretože prídu iní ľudia. Prípadne úplne noví ľudia, ktorí nemali s bývalou štátnosťou nič spoločné. Teda, že z Majdanu vstúpi jeho lídri, ktorí dajú všetko do poriadku.

Existuje jedna rozprávka od Prospera Mérimée, ktorá sa volá Tamango.

Podstata príbehu: V Afrike žil jeden náčelník, ktorý sa živil tým, že obchodoval so svojimi súkmeňovcami. Raz sa nejako prerátal, v dôsledku čoho sa sám ocitol medzi nákladom s otrokmi, ktorý bol prepravovaný loďou z Afriky do Ameriky. Jeho vyhliadky sa mu samozrejme vôbec nepáčili, takže zorganizoval povstanie. Celú posádku nakoniec hodili cez palubu a zostali tak s morským živlom a loďou úplne sami. V tej chvíli ale zistili, že aby dokázali riadiť loď, musia mať aj určité znalosti. A nestačí len vedieť, čo je to kráľovská stehovka, musia tiež vedieť v správnom poradí ťahať za rôzne laná, aby tá lodička plávala v dobrom počasí správnym kurzom. A tiež vedieť, čo je potrebné urobiť, ak sa zmení počasie, alebo ak chcú zmeniť kurz. Vzhľadom na to, že tieto znalosti nemali, skončilo všetko tým, že pomreli od hladu. Keď ich objavila anglická fregata, nažive bol iba samotný Tamango, takže predsa len bol dopravený do Ameriky, kde sa úspešne prepil až na smrť.

Auditórium: Čo je to kráľovská stehovka?

M.V.: Je to jedna z plachiet na lodi. Ale aký úžitok budeme mať z toho, ak trebárs aj vieme, že ide o plachtu, ale v skutočnosti nebudeme vedieť, kde sa presne na plachetnici nachádza a čo s ňou máme robiť?

Auditórium: To znamená, že môžeme aj vedieť otáčať plachty, ale stále ešte nebudeme vedieť, kam tým manévrom treba nasmerovať loď.

M.V.: Chcem tým povedať, že pri riadení lode musí existovať aj určitá koordinovaná práca. Ak si spomenieme na časy plachetníc, tak posádka lode so 120 delami predstavovala obsluhu

rádovo 700 ľuďmi, z ktorých každý musel včas vykonať svoj diel práce, inak by sa mohli polámať sťažne, roztrhať plachty, alebo by sa mohla potopiť celá loď.

Revolúcia bez plánu „a čo potom?“

Štát často prirovnávajú k takejto lodi. Tí, ktorí protestovali na Majdane, vôbec nepremýšľali o tom, aké znalosti sú potrebné na to, aby Majdan dokázal vyzdvihnúť akcieschopných lídrov, ktorí by dokázali Ukrajine zaistiť všeobecný rozkvet a blahobyť. A teraz sa situácia na Ukrajine rozvíja podľa scenára príbehu Prospera Mérimée Tamango. No, a ako to vyzerá u nás?

Auditórium: Približne rovnako.

M.V.: V podstate je to podobné, ale predsa len o trochu lepšie. Prečo je to lepšie? V čom je rozdiel medzi Ruskom a Ukrajinou? Prvou ukrajinskou štátnosťou bola Radjanská Ukrajina, ktorú vytvoril súdruh Stalin! Naozaj!

Auditórium: A čo Kyjevská Rus?

M.V.: Kyjevská Rus nemá s ukrajinskou štátnosťou nič spoločné, pretože celý **Cyklus bylín (povestí) bol napísaný na ruskom severe**. Kobzarovia o Vladimírovi jasnom Slniečku (Vladimírovi Svätom) nespievali. Dôvod je jednoduchý, keď došlo podľa tradičnej chronológie v roku 1238 k udalostiam nazývaným "Batyjevo našestvie" (**Mongolský vpád**) a Kyjev bol dobytý, tak sa na území súčasnej Ukrajiny nedalo po dobu približne jedného storočia žiť. Všetci, čo zostali na živu, sa presunuli do tých miest, kde ich zlí Tatári nemohli dosiahnuť, a to bolo severne od Novgorodsko-Pskovských krajín. Tam v podobe eposov uchovali svoje pamäti o dobe kyjevských kniežat. Všetky byliny kyjevského cyklu boli napísané v 19. storočí práve tam.

Auditórium: Mám otázku na Mongolo-tatarov... Mnohí si myslia, že sa to vôbec takto nestalo, že išlo len o bratovražedné vojny, alebo sa tým myslí iba vpád kočovníkov?

M.V.: Interpretácia toho, čo sa historicky stalo, je na samostatnú tému. Na túto vec panujú rôzne názory, ale realita je taká, že **pohrebiská z tej doby vypovedajú fakticky o genocíde, prípadne o represívnych operáciách prechádzajúcich do genocídy**. A kto to robil? To je otvorená otázka, pretože v jednej verzii je to boj Veľkej Tartárie sa separatizmom a v druhej verzii ide o vpád Čingischánových potomkov. Vrátime sa ale k našej téme. Aká je naša téma?

Auditórium: Štátnosť. O tej ste hovorili.

Štátnosť v Rusku a Japonsku

M.V.: Naša štátnosť. U nás štátnosť existovala prinajmenšom od čias Rjurika. Táto tradícia štátnosti je určitým spôsobom uložená v našom národnom duchu a Ukrajina stojí pred nutnosťou vybudovať si svoju štátnosť od nuly. Zatiaľ tam neexistujú idey, ktoré by umožnili vytvoriť túto stabilnú funkčnú štátnosť, ktorú by podporovali všetci obyvatelia štátu.

Ak budeme hovoriť o *našej štátnosti*, môžeme uviesť paralelu s Japonskom.

- U nás. V roku 1861 bolo zrušené nevoľníctvo.

- Japonsko. V roku 1868 tam padol šogunát a bolo obnovené to, čomu sa z hľadiska Japoncov hovorí správna cisárska vláda.

Zhodneme sa na tom, že štartovné podmienky boli približne rovnaké.

V 70-tych rokoch minulého storočia (*zrejme myslené 19.st. za cisára Meidži*)* **Japonsko** fakticky zlikvidovalo stavovsko-kastovú hierarchiu. Bolo vyhlásené, že všetci poddaní sú si pred cisárskou dynastiou rovní. To znamená, že je tu dynastia, ktorá stojí osobitne a plní určité funkcie, no všetci poddaní sú si rovní, takže syn roľníka môže absolvovať vojenskú školu a stať sa dôstojníkom.

Ruské impérium. Do roku 1917, alebo aj fakticky o niečo skôr — do roku 1914, bola stavovsko-kastová hierarchia udržiavaná. Do celej rady vysokých škôl sa mohli dostať iba potomkovia šľachticov, a v mnohých prípadoch dokonca iba potomkovia šľachticov určitých rodov, pretože chudobní šľachtici nemali dosť prostriedkov na zaplatenie takýchto štúdií. Takže ďalej. V roku 1904 počas Rusko-Japonskej vojny, vedelo všetko mužstvo japonského cisárskeho námorníctva čítať a písať. Pričom vás chcem upozorniť, že im nestačilo sa naučiť len 33 písmen abecedy, ale o niečo viac. U nás v roku 1917 85% obyvateľstva ešte nevedelo čítať a písať.

Pokiaľ budeme hovoriť o príčinách krachu Ruského impéria, tak dôvod bol jednoduchý: stavovsko-kastové zriadenie nebolo schopné spomedzi seba vyprodukovať dostatočne početnú riadiacu vrstvu, ktorá by zabezpečila kvalitu riadenia, ktoré by Rusku umožnilo realizovať ten scenár, ktorý tak úspešne realizovalo Japonsko.

Rok 1991. Ďalšia katastrofa štátnosti. Dnes mnohí nostalgicky spomínajú na sovietsku dobu. Avšak keď sa vrátíme do roku 1991, tak zistíme, že prakticky všetko, čo sa masovo vyrábalo v Sovietskom zväze, počnúc od kancelárskeho zakladača za 3 kopejky a končiac najväčšou na svete ponorkou Akula, na ktorú mnohí nostalgicky spomínajú, tak všetko to malo vtedy v porovnaní s americkými analógmi neprípustne horšiu kvalitu. A tí, ktorí plačú nad tým, že Akulu rozrezali a dali do šrotu, by mali vedieť, že na konci 80. rokov sa v americkej vojenskej námorníckej tlači diskutovalo na tému:

"Čo robiť so sovietskymi ponorkami v čase ohrozenia?"

A americkí vojenský analytici všetku tú diskusiu uzavreli odpoveďou:

"Čo robiť? Potápať ich! "

Prečo si mohli dovoliť takto odpovedať? Pretože boli presvedčení o svojej beztretnosti. Uvedomovali si totiž, že s prevahou 30 decibelov hlučnosti v porovnaní so sovietskymi ponorkami budú vedieť, kde sa nachádza ktorákoľvek z nich, a že ich zaručene budú schopní všetky zlikvidovať bez toho, aby im dali možnosť na odvetný úder.

Ďalej to vedie k otázke: *Ako reagovalo vyššie velenie, keď to prestalo byť tajomstvom?* Odpoveď je jednoduchá: *Vyššie velenie sa vynasnažilo škandál utuľtať.* A tí, ktorí iniciovali otázku toho, že sovietske ponorky sú hlučnejšie než americké, boli veľmi rýchlo uvoľnení zo svojej profesie, aby sa nemotali pod nohami a neprekážali pri utajovaní prehreškov.

Ak budeme hovoriť o príčinách krachu Sovietskeho zväzu, tak znova: konanie nebolo adekvátne okolnostiam. Svoj Majdan sme si zažili v roku 1991: *"Strana, nechaj nás tiež riadiť"* bolo heslom tej doby. Strana nám to umožnila. K čomu to priviedlo?

Auditórium: K rozpadu štátu.

M.V.: Došlo k rozpadu štátu, a len vďaka tomu, že v národnom duchu zostala zapísaná aspoň aká taká kultúra štátneho riadenia, ostal rozpad RSFSR alebo Ruskej federácie iba v plánoch

tých, ktorí si to želali. A ďalej sa potom od roku 2000, vďaka úsiliu Vladimíra Vladimíroviča (Putina), obnovovala funkčnosť tých štátnych štruktúr, ktoré vznikli po roku 1991.

Opäť si môžeme položiť otázku... Je tá kvalita riadenia, kvalita života spoločnosti, ktorú nám zaisťujú dostatočná? Sme s ňou spokojní alebo nie?

Realitou je, že so všetkým je spokojných v lepšom prípade 5% obyvateľstva: Teda tí, čo žijú vo vilách, riadia Rolls-Royce a iné drahé zahraničné značky. Tí, ktorí žijú fakticky za stenami svojich špeciálnych obytných komplexov a nemajú nič spoločné so životom národa.

Ďalej je tu otázka perspektív, predovšetkým tých ich! Realita je taká, že veľká väčšina z nich nie je schopná poskytnúť svojim potomkom správnu výchovu a vzdelanie, a ich deti a vnuci nastupujú cestu degradácie.

[Rod, klan, mafia...](#)

A ďalej tu máme jednu zvláštnosť našej histórie. Od Rjurikových čias u nás fakticky stále existuje **rodový systém**. Čo to znamená? To znamená, že ak človek na základe svojho biologického pôvodu patrí k určitému klanu, alebo je ním adoptovaný, dáva mu to právo zaujať v štátnom aparáte určité funkcie nezávisle na tom, či má vhodne znalosti a prax k tomu, aby dokázal plniť povinnosti vyplývajúce z funkcie, postavenia, ktoré zaujal. Proti tomuto javu vo svojej dobe bojoval *Ivan Hrozný*, *Peter I.*, *Stalin*, všetci za to získali reputáciu tyranov a despotov.

Ak sa pozrieme na našu históriu, tak obnovujeme rodový systém nezávisle na tom, ako je naša štátnosť organizovaná:

- Či už to boli jednotlivé kniežatstvá, keď kniežatá bojovali o to, ktorý z nich je ten hlavný,
- alebo potom naše Moskovské cárstvo,
- alebo naše Ruské impérium,
- alebo náš veľký a mocný Sovietsky Zväz,
- alebo naša postsovietska demokracia.

Reálne **u nás stále existoval rodový systém**. A tento rodový systém má tú zvláštnosť, o ktorej som už hovoril, že nedokáže zabezpečiť kvalitu riadenia, ktorá by spoločnosti umožnila odpovedať na výzvy doby a riešiť problémy zdedené z minulosti bez vytvárania problémov nových.

Auditórium: Ale rovnaký rodový systém panuje aj v USA. Tam je napríklad klan Bushovcov. Takí americkí vládcovia ako klan Kennedyovcov, ktorý si to teda zlízol, ale aj tak. Ďalej Bidenovci... Potom ďalšie klany, ktoré sú už dosť sprofanované, keďže sú to finančné klany: Rothschildovci, Rockefellerovci, Baruchovci a pod. Vari tam nemajú tiež rodový systém?

M.V.: A kde sa vzala Condoleezza Rice?

Auditórium: To už sú iní.

M.V.: Nie to nie sú iní.

Auditórium: To je o úroveň nižšie.

M.V.: To nie je o úroveň nižšie. To sú tí, ktorí reálne riadia. Pretože v USA je vláda vybudovaná na trochu inom princípe. Sú tam **objednávatelia riadenia** a sú tam **manažéri praktici**.

— Takže objednávateľia riadenia sú naozaj z klanového systému, ale tí svojimi osobami kádrovú kostru riadiacich pracovníkov Spojených štátov ovplyvňujú minimálne,

- A manažéri praktici, to sú celkom iné klany, a len niektoré z nich sa, potom ako prejdú politickú sférou, pripoja ku klanom objednávateľov riadenia, ako napríklad klan Kennedyovcov. Aká je realita? Na čom najprv zarobili peniaze?

Auditórium: Napríklad na rope?

M.V.: Najprv zarobili peniaze na prohibícii (*zákaz alkoholu v USA 1919-33*). Takže to boli jasné kriminálne peniaze. Potom nasledovala legalizácia kapitálu, vstup do politiky, prebývanie pri moci v kontinuite niekoľkých pokolení a až to dalo základ pre príslušnosť k tej správnej americkej aristokracii.

No ak sa budeme baviť o tom čo sa tam tiež deje, tak všetkým známy senátor McCain je príkladom toho, že rodový systém je nebezpečný aj pre Spojené štáty. A s McCainom sa spájajú dve historky, o ktorých sa veľa nehovorí, alebo lepšie povedané ignorujú sa niektoré podrobnosti.

Prvá historka. Požiar lietadlovej lodi Forrestal v dôsledku ktorého zhorelo niekoľko desiatok lietadiel a zomrelo viac ako sto ľudí. Tá lietadlová loď sa musela vrátiť z vietnamskej oblasti do Štátov a jej oprava trvala viac ako pol roka. A tá raketa, ktorá bola pôvodcom toho požiaru, štartovala zo stíhačky, v kabíne ktorej sedel McCain. Otázkou zostáva len to, či on sám stlačil zlé tlačidlo, alebo došlo k nejakej technickej poruche, ku ktorej sa zaplietol náhodou.

Auditórium: Treba povedať, že palebné systémy lietadiel sú dupľované, t.j. musíte stlačiť niekoľko spínačov, aby ste vystrelili.

M.V.: Každopádne tá raketa bola vystrelená z navádzacieho zariadenia stíhačky, v ktorej sedel McCain.

A druhá historka. Tá súvisí s tým, že sa katapultoval a spadol do jazera uprostred Hanoja, odkiaľ ho vylovili. Teraz má hromadu námietok na tému neľudského chovania Vietnamcov, ktorí s ním v zajatí zle zaobchádzali.

Ale pochopte, nie každý má tak pevné nervy a obzvlášť nie potom, čo vykonávali Američania u nich. Keď začalo to kobercové bombardovanie Vietnamu s B-52, tak americkí piloti nemali žiadne problémy s otázkami humánnosti. Tie sa u nich objavili až vtedy, keď sa tam objavili poriadne rakety protiletadlovej obrany a straty B-52 začali byť citelné. Až potom, keď ich začali zostreľovať, americkí letci začali masovo písať hlásenia na tému, že bombardovať vietnamské dediny s B-52 nie je humánne. A ešte málokto vie, ako zareagovalo americké letectvo na vstup sovietskych vojsk do Afganistanu.

Sovietske vojská vstúpili do Afganistanu na Silvestra roku 1980. Ja osobne túto skutočnosť neospravedlňujem. Hovorím len o tom, ako zareagovalo americké letectvo. V januári roku 1980 došlo v americkom letectve k ničím nemotivovanému prudkému vzostupu nehodovosti. Za dobu dvoch týždňov zničili toľko lietadiel, koľko napríklad predtým za celý uplynulý rok. Ľudský faktor.

Ale vráťme sa k našej štátnosti. S našou štátnosťou je to veľmi zlé, pretože jedným z dôvodov krachu Sovietskeho Zväzu boli nedostatky marxizmu. T.j. marxisticko-leninskej filozofie,

marxisticko-leninskej politickej ekonómie a sociológie marxizmu-leninizmu. Takisto predstavy o chode globálneho historického procesu a regionálnych historických procesov formulovaných marxizmom, nezodpovedajú realite. Ak teda bolo konanie budované na základe lživých, obmedzených a skreslených významov, tak muselo skôr alebo neskôr zákonite dôjsť k jeho krachu.

Súčasný vzdelávací systém

Súčasný vzdelávací systém v oblasti sociológie, histórie, politológie, ekonomiky a financií nie je marxistický. Je v mnohom prevzatý zo Západu a orientovaný na obsluhu liberálno-trhového ekonomického modelu. O liberálno-trhovej ekonomickej teórii budeme hovoriť neskôr samostatne, zatiaľ sa len obmedzíme týmto konštatovaním. Obyčajný človek teda dúfa, že ak získa dobré univerzitné vzdelanie v oblasti sociológie, politológie, histórie, ekonomiky, financií a nastúpi na miesto v štátnom aparáte, tak mu jeho znalosti umožnia profesionálne pracovať a zabezpečiť takú kvalitu riadenia, akú si praje spoločnosť.

V podstate už uplynulo dvadsať rokov od doby, čo u nás boli zlikvidované zvyšky sovietskej moci a to dokonca právnický, na úrovni ústavy. Máme tu teda vraj úplnú slobodu, demokraciu, rozkvet demokraticky orientovaných sociologických a ekonomických teórií. V logike vecí (ak všetko naozaj zodpovedá realite) by sme teda mali všetci žiť dobre a nielen tých 5%. Minimálne by mali žiť dobre všetci tí, ktorí sú pripravení čestne pracovať ako účastníci spoločensky zjednotenej deľby práce. Realita je však taká, že dobre si žije znova len tých 5% a ostatní majú viac či menej výhrady.

A teraz si poďte predstaviť, že Ljošovi Navalnému alebo niekomu inému sa podarí zorganizovať dav tak, že Majdan sa nakoniec z Bolotného námestia rozšíri a povedie k uchváteniu moci. Výsledkom toho bude, že Majdan z Bolotného námestia vyzdvihne svojich štátnych činiteľov. Čo z toho vzíde? Nič dobrého z toho nevzíde z jednoduchého dôvodu, pretože terajší riadiaci pracovníci, ktorí sú síce nevzdelaní v otázkach sociológie, riadenia a ekonómie, majú napriek tomu všetkému určité riadiace znalosti, určité riadiace skúsenosti. A tu by nastúpilo nové pokolenie nevzdelaných úradníkov a poslancov, ktorí by navyše ku všetkému nemali vôbec žiadne riadiace skúsenosti. Okrem toho nesmieme zabúdať na to, že v revolučných situáciách, keď sa aktivuje opozícia, sa zvyčajne aktivujú aj tí slabomyselnjší, ktorí sa predtým vo vládnych orgánoch nedokázali uplatniť. Takže všetko pôjde veľmi zle.

Vzniká tak otázka: *"Čo teda máme robiť?"*

Realita je taká, že ak pôjdeme do kníhkupectva v Moskve, v Leningrade alebo inde a skúpime rôznorodú literatúru z oblasti sociológie, politológie, ekonomiky a manažmentu, tak keď sa vrátíme domov a poctivo si to všetko naštudujeme (*nie preto, aby sme dostali zápočet, alebo urobili skúšku, ale aby sme po naštudovaní tohto materiálu posilnili nejakú politickú stranu, alebo s úmyslom, že obsadíme úradnícku funkciu a budeme robiť kariéru bez toho aby sme zneužívali úradnú moc, lebo nie sme žiadni chamtivci, pre ktorých je heslom "Dostal som sa ku korytu a teraz to roztočíme!" základom života, ale iba preto, aby sme slúžili národu*), tak sa ukáže, že z tých textov, ktoré môžeme nájsť po kníhkupectvách, nie je možné získať žiadne potrebné vedomosti. Aby som nehovoril len tak do vetra, tak je tu jedna fráza, citát z učebnice politológie: *"Štát, to je koncentrované vyjadrenie idey politického."*

Auditórium: Politického čoho?

M.V.: Politického. To je všetko. Bodka. Áno? Zaujímavé. Takže POLITICKÉ, ako fenomén, ako objektívne existujúci jav v živote, to má byť čo?

Auditórium: To je rovnaký galimatíáš ako v učebniciach ekonómie, ktoré nič nevysvetľujú, len ešte viac zamotávajú.

M.V.: Presne. Poďme si predsa len tú vetu rozobrať podrobne, slovo od slova. Ihneď vyvstáva otázka, ako sa *"politické" ako fenomén* transformuje na *"politické" ako idea*? "Štát, to je koncentrované vyjadrenie idey politického".

Auditórium: Existuje taká báseň o Žvahlavovi (z Alici v ríši divov od Lewisa Carrolla - Jabberwocky). Tak to je niečo podobné.

M.V.: Nie. "Politické" ako jav, ako fenomén v živote existuje. Ako sa tento fenomén transformuje do našich ideí o tom "politickom"?

Auditórium: Nepochopiteľne.

M.V.: Áno, a ďalej - *"Koncentrované vyjadrenie"*. Ak je tu spresnenie – „koncentrované“, tak by mala existovať aj miera tej koncentrácie. V čom sa v štáte meria *"koncentrácia vyjadrenia idey politického"* ...? V chémii je to pochopiteľné: v moloch na liter, v moloch na kilogram, v percentách. A tu ako?

Auditórium: V hlupákoch na meter štvorcový! To je iba návrh.

M.V.: Tu opäť vzniká otázka. A v čom budeme merať hlúposť?

Auditórium: Jednotku je možné vyvinúť.

M.V.: To je opäť zo série rovnakej demagógie, ktorá je v učebnici politológie. Ďalej si musíme uvedomiť, že to je iba jedna veta, ktorých je tam ešte more, a že sú tam aj ďalšie kapitoly. Ak budeme čítať tú učebnicu, tak tam bude len ďalšia demagógia rovnako ako tu, v tejto vete. A teraz sa poďte pozrieť aj do zahraničia.

Obama napísal knihu, pochybujem že sám, pravdepodobne sa pod ňu iba podpísal. Možno by sme mu tiež mali položiť rovnakú otázku, ako to kedysi urobil Sergej Juljevič Vitte. Bol vtedy ministrom dopravy. Jeden z železničných magnátov si u skupiny expertov objednal knihu o rozvoji železníc v Rusku, ktorú potom vydal pekne pod svojím vlastným menom, a keď potom navštívil Vitte, aby mu odovzdal jeden exemplár, tak sa ho minister spýtal: *"A čítal ste to vôbec?"*

Obama možno teda napísal tú knihu v režime *"A čítal ste to vôbec?"*, lebo kniha je obsahovo ďaleko múdrejšia, než je Obama sám v politike. A tie úlohy, o ktorých písal v knihe, že je ich treba riešiť, potom ako sa stal prezidentom, nerieši. Hoci stal sa prezidentom okrem iného aj vďaka tomu, že táto kniha bola v rokoch 2006-2008 na čele politických bestsellerov. Áno, tá kniha *"Trúfalosť nádeje" alebo Úvahy o vzkriesení amerického sna*.

Prezident USA Franklin Roosevelt vo svojej knihe *"Besedy pri krbe"* cituje Lincolna: *"Zákonnou úlohou vlády je robiť pre spoločenstvo ľudí to, čo každý z nich sám individuálne nie je schopný urobiť buď vôbec, alebo to nemôže urobiť dobre"*.

Teraz poďte porovnať vyjadrenie Lincolna s tou vetou z učebnice politológie.

Auditórium: Rozdiel je citeľný.

M.V.: Ten rozdiel je citeľný. Prečo?

Pretože ak napríklad na prednáške americkej politológie niekde v Stanforde alebo Oxforde niekto pri svojom výklade cituje Lincolna, tak na seminári potom môžu rozoberať tie úlohy, ktoré ľudia individuálne nie sú schopní vyriešiť buď vôbec, alebo dobre. Lincoln povedal aj niečo iné: *"Štát nesmie robiť za ľudí to, čo by ľudia mali robiť sami, alebo čo môžu urobiť sami."* Čo poskytuje tému na ďalšiu diskusiu.

Ak sa na seminároch debatuje o štáte ako o *"koncentrovanom vyjadrení idey politického"*, tak čo dostaneme na výstupe? Demagóga, ktorý dokáže používať politologický a sociologický lexikón. Ovládanie tohto lexikónu je pre neho svojho druhu heslom, kľúčom pre prístup k určitým kruhom.

Pripusťme, že sa jedná o naivného chlapca, čestného s dobrými úmyslami, ktorý sa tupo učil na univerzite a biffoval to všetko,

- že štát je koncentrované vyjadrenie idey politického,
- že úroková sadzba musí byť vyššia ako inflácia, aby Centrálna banka nekrachla
- a tak ďalej a tak podobne.

Takže taký mladík nastúpi do práce v štátnom aparáte, alebo sa stane poslancom Štátnej dumy a musí začať riešiť praktické úlohy. A tu narazíme na ďalšiu okolnosť. Aby mohli riešiť problémy, aby tie problémy dokázali definovať, musia sa riadiaci pracovníci medzi sebou vedieť dohovoriť, a preto by mali ovládať metrologicky funkčné teórie, ktoré by popisovali,

- ako v spoločnosti také problémy vznikajú,
- aké sú vzájomné väzby medzi týmito problémami,
- aké sú recepty riešenia týchto problémov,
- a kto v týchto receptoch na seba berie aký podiel zodpovednosti,
- a ako majú koordinovať svoju činnosť so všetkými ostatnými.

Chápete, že ak sa politická kultúra buduje na základe Lincolnovho aforizmu, že vláda musí riešiť tie úlohy, ktoré ľudia individuálne nie sú schopní vyriešiť, a že by nemala robiť za ľudí to, čo môžu urobiť sami, tak je to niečo konkrétne. *A ak máme politickú kultúru založenú na demagógii, tak sa o žiadnom riešení problémov nedá hovoriť.* A táto skutočnosť vytvára všeobecný dojem ohľadne práce štátneho aparátu. A ďalej tento všeobecný dojem prehĺbuje tá okolnosť, že ak tieto problémy riešiť ani nemienia, a moc, ktorou disponujú, im umožňuje parazitovať, tak tento parazitizmus nevyžaduje žiadne znalosti, žiadnu prax z realizácie kolektívnej činnosti.

Potrebujú len jedno:

- loviť to, čo prepláva okolo a
- vedieť koho nemôžu oholiť,
- vedieť koho oholiť môžu
- a komu stojacemu vo vyššej hierarchii musia zo svojho úlovku dať podiel.

Tomu všetkému sa hovorí korupcia.

Realita je taká, že korupčníci netvorí medzi úradníkmi a poslancami väčšinu, ale v podmienkach riadiacej negramotnosti a pracovnej nespôsobilosti väčšiny úradníckeho a poslaneckého stavu, práve táto korupčná zložka na pozadí neschopnosti všetkých ostatných vytvára práve tú tvár vlády (imidž) *ako strany podvodníkov a zlodejov.* Aby politická strana

nebola stranou podvodníkov a zlodejov, je potrebné mať adekvátne vedomosti, ktoré vzdelávací systém neposkytuje. Vzhľadom na to, že znalosti nemáme a nespokojnosť v spoločnosti panuje, vzniká otázka: Čo robiť s tou nespokojnosťou? Aká je najjednoduchšia odpoveď na túto otázku?

Auditórium: Organizovať voľný čas.

M.V.: Nie, organizovať voľný čas je príliš zložité. Najjednoduchšou odpoveďou na túto otázku je povedať, že všetka nespokojnosť pramení iba z nedostatku vlastenectva, a že sa jedná o všemožné variácie politického extrémizmu, pričom tým najspoľahlivejším prostriedkom v boji proti nedostatku vlastenectva a politickému extrémizmu je federálny zoznam extrémistických materiálov. Za desať rokov svojej existencie v Rusku je ten zoznam dlhší ako ten, ktorý zostavila inkvizícia za štyri storočia. Chápte že ak ľudia vytvárajú federálny zoznam extrémistických materiálov, tak by si mali uvedomovať, že to oni sami sú tými najhoršími extrémistami. Z akého dôvodu?

Pretože ak vychováate vyrastajúcu generáciu a poskytnete im také vzdelanie, že keď si následne prečítajú Mein Kampf, a stanú sa z nich hitlerovci, potom ste vinní, pretože ste im poskytli defektné vzdelanie a defektnú výchovu. Ak sa vám Mein Kampf nepáči, a dáte ho na zoznam extrémistických materiálov, a on sa naozaj ako materiál zo zoznamu stane neprístupným, potom čakajte, že niekto natoľko rozvinie svoju fantáziu, až sa vám Mein Kampf bude zdať zbierkou nevinných politických anekdot. Fantázii sa medze nekladú.

[Norma človeka](#)

A čo treba robiť preto, aby sme zabránili extrémizmu? Odpoveď leží v rovine vzdelávacieho systému. Musíme poskytnúť vyrastajúcim generáciám takú výchovu a vzdelanie, že ak si takýto človek prečíta Mein Kampf, tak mu nebudete musieť vysvetľovať, že to znamená potenciálne nebezpečenstvo pre celé ľudstvo, a že je to nebezpečné pre tých, ktorí sa tým budú riadiť, že je to veľké zlo. Taký človek musí byť udivený, ako sa niečo také vôbec mohlo objaviť v civilizovanej spoločnosti. Ale to znamená úplne inú výchovu a úplne iné vzdelanie. **Takéto vzdelanie musí vedieť odpovedať na otázku: Ako vyzerá norma, kedy sa človek môže nazývať Človekom?** Znamená to, že odpoveď, čo znamená *normálny človek*, musí byť definovaná a zmysluplne vysvetlená. Musí byť všeobecne zrozumiteľná, musí byť potvrdená životom. No a keď si položíme otázku, čo znamená norma pre západnú civilizáciu?

Auditórium: Vo vzťahu k čomu?

M.V.: Vo vzťahu k osobnostnému rozvoju na Západe neexistuje pojem normy, pretože **v liberálnej kultúre norma znamená nekonečnú rôznorodosť**, ktorá môže byť obmedzená iba zákonom chrániacim túto nekonečnú rôznorodosť. Takže *akékoľvek zvrátenosti sú len vyjadrením tejto nekonečnej rôznorodosti*.

Dnes tam nežijú podľa náboženskej kultúry. Možno, že sa nejaké rituály niekde uchovali, ale rituály a náboženstvo sú dve rôzne veci. Preto je pre nich pojem hriech niečím efemérnym, fiktívnym, niečím, čo v podstate neexistuje. A ak je niečo chápané ako hriech, tak je to porušovanie zákona. Pre nich je porušovanie platnej právnej úpravy synonymom toho, čo sa predtým nazývalo hriechom.

No a teraz sa poďme pozrieť na spoločnosť, v ktorej sa odohrávajú dajaké procesy. Tieto procesy možno charakterizovať dvoma slovami: rozvoj a degradácia. V čom je **rozdiel medzi rozvojom a degradáciou**?

Auditórium: Jedno je tvorenie a to druhé rozklad.

M.V.: No, nie je to úplne tak, pretože aj tvorenie a rozklad, progres a regres, sú iba všeobecné slová, ktoré môžu byť naplnené rôznym obsahom. Pre nich je progresom LGBT spoločenstvo (lesby, geovia, bisexuáli a transsexuálne osoby), to je norma. Za účelom výchovy k tolerancii musia chlapi do školy chodiť v sukniach. Všetci školáci sú povinní navštevovať Gay kluby, aby sa naučili tolerancii a tak ďalej a tak podobne. Je to progres alebo to nie je progres?

Auditórium: Je to redukcia obyvateľstva.

M.V.: Nie, toto nie je otázka ohľadom redukcie obyvateľstva. Je to teda progres alebo to nie je progres?

Ak nemáme predstavu, čo je to normálny človek, tak odpoveď na túto otázku v podstate nie je možná.

— Ak definujeme termín *degradácia* tak, že objekt alebo subjekt ukončí svoju existenciu skôr, než zakončí cyklus, ktorý mu bol biologicky predurčený, tak to bude degradácia.

— Ak objekt prežije celý, geneticky mu predurčený cyklus, tak to bude rozvoj. Rozvoj je okrem iného tiež dosiahnutie určitej novej kvality bytia pred ukončením životného cyklu, alebo po jeho ukončení.

Rozdiel medzi degradáciou a rozvojom je objektívny a viaže sa na otázku: čo je to norma? čo znamená normálny človek?

Ako západná filozofia rieši túto otázku? Za dobu niekoľko tisíc rokov ju neriešila nijako, pretože tie vzácne učebnice filozofie nespomínajú také veci, ako že Platón či pseudo-Platón definoval človeka ako *dvojnohého neopereného tvora*.

Vraj Diogenes vzal kohúta, ošklbal ho a dal ho Platónovi so slovami: "*Tu máš toho svojho človeka.*"

Platón to potom spresnil: "*...a so širokými nechtami.*"

Diogena to ale nezastavilo, pretože sa o ňom rozpráva, že začal chodiť po meste Sinop vo dne s lampou a na rozpačité otázky svojich spoluobčanov odpovedal: "*Hľadám človeka.*"

To znamená, že **Diogenes cítil, že anatomické príznaky očividne nestačia na to, aby mohli charakterizovať skutočnosť, že sa človek stal Človekom**. Celá západná kultúra je vybudovaná na úrovni Platónovej definície kde sa tvrdí, že stačí len patriť k druhu Homo Sapiens a žiť v ľudskej spoločnosti. K čomu to vedie?

Auditórium: V skutočnosti je vzťah západnej kultúry, alebo povedzme to tak, vzťah civilizácie k iným národom, ako napríklad k africkým, austrálskym domorodcom, krovákom, úplne iný. Oni ich v podstate ani za ľudí nepovažujú.

M.V.: Oni v podstate za ľudí nepovažujú ani nás. Všetci, ktorí nežijú podľa liberálnej ideológie, sú z ich pohľadu NEĽUDIA, a musia byť buď nútene civilizovaní podľa západných manierov, alebo zlikvidovaní. Pričom, a to je zaujímavé, v Štátoch vykonali anketu na tému:

"Čo by ste urobili, keby ste sa dozvedeli, že váš kamarát je *Homo Sapiens*?" 70% respondentov odpovedalo: "Prestali by sme sa s ním stykať."

Opice a My

Ale to ešte nie je všetko. Na univerzite v Yale jeden Američan čínskeho pôvodu realizoval spoločne s jednou Američankou veľmi pútavý experiment. Mali tam skupinku opičiek „kapucínov“, ktorých životné priority sú charakterizované asi takto: plné brucho a sexuálna spokojnosť. Psychológia týchto opičiek sa vraj tak akosi obmedzuje iba na tieto dve veci. Myslím si, že je to trochu prehnané, pretože tieto opičky sa pokúšajú využívať aj ako pomocníkov v domácnostiach rôzne paralyzovaných a ťažko chorých ľudí. Určité jednoduché operácie v domácnosti typu: *vezmi, podaj, rozsvieť, zavri vodu*, teda dokážu pochopiť a splniť. Takže to vyzerá, že to nie sú tie najhlúpejšie opičky, keď toto dokážu a okrem toho nie sú agresívne.

Túto skupinku opičiek teda naučili používať peniaze. Aby opička dostala peniaz, musela zatiahnuť páčku, vynaložiť úsilie a získať tak nejaký špecifický žltý žetónik. Potom mohla tento žetónik použiť a poprosiť laboranta o banán, hrozno a iné veci výmenou za žetón. Následne začali meniť cenu *za prácu s páčkou* aj za ponúkané služby. Po nejakej dobe si opičky na tie peniaze zvykli a ukázalo sa, že na dynamiku cien reagujú rovnako ako investori na burze. Ak im ponúkli dve hazardné hry jednu na prehru a druhú na výhru, ale nastavené tak, aby štatistický výsledok bol u oboch rovnaký, tak dali prednosť tomu hrať na výhru. A pretože žetóny boli okrúhle, tak raz keď laborant uhorky narezal na kocky, ale na kolieska, tak si opička uvedomila, že žetónik je guľatý rovnako ako narezaná uhorka a pokúsila sa vymeniť koliesko uhorky miesto žetónu za niečo iné. A ďalej sa to všetko vyvinulo až k vydieraniu a prostitúcii.

To znamená, že sa v tom opičom spoločenstve po tom, čo tam zaviedli peniaze, objavili všetky neresti, ktoré sú charakteristické pre liberálno-buržoáznu civilizáciu. Ak si uvedomíme, že uplynulo približne trinásť tisíc rokov od globálnej geofyzikálnej katastrofy, ktorá zničila civilizáciu Atlantídy, tak tu môžeme vidieť, kam dospel náš civilizačný pokrok. Je nulový, aj keď technosféra je rozvinutá.

Podme sa teraz pozrieť, ako to vyzerá u nás. Ako sa k tomuto všetkému stavia väčšina nespokojencov so životným štýlom v Rusku? Pretrpieť to a prispôbiť sa.

Auditórium: A zanaďovať si na vládu.

M.V.: A zanaďovať si, to áno. Vypustiť paru. Uvoľniť svoje emócie, alebo sa ich zbaviť inak, ako napríklad na futbale, pitím piva, užívaním narkotík alebo nejako podobne. Čo majú robiť tí, ktorí to takto riešiť nechcú? Pre väčšinu tých, ktorí sa považujú za aktívnych, to znamená opustiť krajinu a presťahovať sa do civilizovanejších krajín, kde sú podobné problémy vyriešené. Medzi také civilizované krajiny patria: Nemecko, Veľká Británia, Kanada, USA, Austrália. A čo si želajú tí, ktorí si myslia, že Západ žije nesprávne? Majú dve varianty: buď aby Stalin vstal z mŕtvych alebo celosvetový kalifát.

Auditórium: Takto to úplne nie je. Presnejšie, časť ľudí si to praje. A tiež čiastočne socializmus.

M.V.: Socializmus, a aký socializmus? Zobrat' a rozdeliť. To nie je socializmus, pretože socializmus predpokladá existenciu výroby. Stelesnením socializmu je pre väčšinu ľudí Stalin a pre menšinu Trockij. A pre tých, pre ktorých je neprijateľný ateizmus, je tu zase kalifát. Realita je ale taká, že tieto odpovede na otázku: "*Čo robiť?*", sú všetky nesprávne! Prečo?

O liberálnej západnej civilizácii si neskôr pohovoríme samostatne a zatiaľ si iba povieme, že podľa oficiálnych vedeckých údajov, raz za sto rokov priemerný Angličan príde o približne 5 až 8 bodov koeficientu IQ, toho presláveného koeficientu inteligencie. Čo to znamená? To nám dáva odpoveď na otázku: Prečo vznikol Bolonský proces a testovací systém?

Vznikli preto, lebo nové pokolenie nedokázalo zvládnuť tie učebné programy, ktoré nerobili problém ich dedkom a babkám, pričom sa západné spoločstvo polarizuje. Väčšina je schopná už len voliť políčka z menu počítačových programov a veľmi obmedzená menšina je schopná používať hi-tech, s ktorým si v podstate môžu poradiť už aj opice, lebo všetko sa to čoraz viac obmedzuje na výber políčok z menu a všetko ostatné už prebieha v automatickom režime.

Úpadok civilizácie

To znamená, že táto civilizácia očividne degraduje nehľadiac na vedecko-technický pokrok, pretože to všetko nevyhnutne skončí tým, že niekto zle zvolí čosi v menu, že v programe bude nejaká chyba, alebo k nej časom dôjde, alebo nejaký génus vyrobí počítačový vírus, ktorý prenikne do počítačového prostredia a výsledkom bude, že automatika nebude správne plniť svoje funkcie. T.j. perspektívy tejto spoločnosti, pokiaľ teda nedôjde k nejakým technogénnym katastrofám, sú popísané Stanislawom Lemom v jeho knihe "Z hviezdnych denníkov Ijona Tichého", Putovanie tuším 26-te (24-te!) na planétu "idiotov", ktorí prenechali plnú vládu nad sebou počítaču, ktorý sa rozhodol, že zavedeniu poriadku na planéte bránia práve títo "idioti", a preto musia byť úplne a bezpodmienečne zlikvidovaní. To je to, čo by v podstate mali chápať tí, ktorí tak nadšene túžia odísť na Západ a stať sa tam plnohodnotným človekom.

A tí, ktorí tak snívajú o kalifáte, by tiež mali vedieť, že v základoch modernej vedy naozaj leží terminológia arabského jazyka. Alchýmia, algebra, zenit, nadir a mnoho iných výrazov z terminológie modernej vedy bolo prevzatých z arabčiny. Stalo sa tak v čase, keď bol Islam blízky odkazu v Koráne. Vďaka tomu sa tam veda rozvíjala, lebo v tradícii Koránu sa hovorí, že všetky vedomosti sú darom od Boha. Konflikt medzi vedou a náboženstvom nie je v naozajstnom islame možný. Ale potom, keď sa v islame rozhodli, že žiť sa musí len podľa šariátu a nie podľa svedomia a premenili islam na rituály a uctievanie modlitebného koberčeka 5x denne, tak sa rozvoj vedy v islamskom svete zastavil. Dnes sa moderná veda a technosféra nachádza na Západe. Realita je taká, že ak tu aj budete mať kalifát, tak rovnako budete, moji drahí, rukojemníkmi tých, ktorí vytvárajú technosféru, ktorí s vami budú manipulovať, ako sa im bude páčiť. Ideológia kalifátu neumožňuje riešiť tie problémy, ktoré vytvoril Západ, ktoré vytvoril sám islamský svet, keď nahradil islam uctievaním modlitebného koberčeka 5x denne.

Čo sa týka socialistov, tak tí sa delia na dve kategórie: *národní socialisti* a *internacionálni socialisti*. Ani jedna, ani druhá ich modifikácia, ktoré sú známe z minulosti, nepreukázali svoju schopnosť odpovedať na výzvy doby a riešiť tie problémy, ktoré v mnohom aj sami vytvárali.

Ak sa pozrieme na spôsob života ktorejkoľvek z kultúrnych osobitých regionálnych civilizácií, či už je to liberálno-buržoázna alebo katolícka, islamská či védická v Indii, budhistická v Číne alebo jej čínska či japonská varianta, alebo aj naša ruská civilizácia, tak všade sú problémy zdedené z minulosti. Tieto problémy boli vytvorené tou tradičnou mentalitou, ktorá sa následne prejavila činnosťou ľudí v politike, ekonomike, vede, technike a v umení. Preto tieto problémy nemôžu byť vyriešené na základe všetkého toho, čo už je v týchto civilizáciách

obsiahnuté. To znamená, že potrebujeme nejaké *alternatívne vedomosti*, ktoré musia byť realizované v politickej praxi, v ekonomickej činnosti, v prostých domácich vzťahoch, v rodine. Realita je taká, že tieto znalosti sú v Rusku spracované a vyjadrené v ruskom jazyku v materiáli *Koncepcia Sociálnej Bezpečnosti*. V iných kultúrach vyjadrené nie sú. A v mnohých prípadoch dokonca ani nie je vznesená žiadna požiadavka, aby boli takéto znalosti sformulované, či vôbec hľadané.

Skepsa a nihilizmus

U nás sú na jednej strane síce už vyjadrené, ale na druhej strane je tu príliš malý okruh tých, čo ich naozaj potrebujú, alebo by ich chceli spoznať. Väčšina ich buď nepotrebuje, alebo u nich vyzývajú skepsu či nihilizmus. A **skepsa a nihilizmus**, to sú dva veľmi nebezpečné javy z toho jednoduchého dôvodu, že (títo jedinci) *vedia iba to, čo nechcú. Ale to, čo vlastne chcú, a ako to uviesť do života z týchto skeptikov a nihilistov nevypáčite*, ani keby ste ich mučili. Týmto svojím konaním však skeptici a nihilisti ochotne odkrývajú cestu pre odvrhnutie ponúkaného a potom, keď tohto odvrhnutia s úspechom dosiahnu, náhle stoja na ruinách a pred nutnosťou, ak samozrejme ešte ostanú nažive, vytvoriť niečo buď od nuly, alebo z úbohých zvyškov.

Auditórium: Ja vám dokonca budem oponovať. Obvykle skeptici a nihilisti nadávajú na existujúcu vládu a zriadenie a potom, keď padne a vznikne iné, ako to bolo u nás s rozpadom ZSSR a vznikom nového Ruska, začínajú opäť nadávať na nové poriadky.

M.V.: Nie hneď, ale začínajú.

Auditórium: Áno, pretože oni zvyčajne sami nič nevytvárajú, len tárajú a všetkým nadávajú.

M.V.: To je určitá kategória skeptikov a nihilistov. Aj taká existuje. Ale sú aj takí, ktorí začínajú ako nihilisti a potom sú náhle postavení pred nutnosť niečo vytvoriť, a tu sa zrazu ukáže, že im kultúra psychického osobnostného jednanja neumožňuje čokoľvek vytvoriť. V lepšom prípade im umožňuje niečo odkopírovať, keď sa pozrú k susedom a pokúšajú sa aplikovať ich skúsenosti, čo je v podstate opičie správanie.

Auditórium: Ale to predsa nie je zlé, brať ohľad na cudzie skúsenosti, aby sme sami nestúpili na hrable.

M.V.: S podmienkou, že tá cudzia skúsenosť je funkčná. No realita je taká, že keď sme sa v roku 1991 rozhodli prevziať západnú skúsenosť, Japonci na to reagovali tak, že sme úplne blbí, pretože oni sami preberajú naše skúsenosti zo stalinskej epochy. A jediný ich problém je vraj len v tom, že si u nich Mitsubishi s Toshiba konkurujú a my sme mali jediný štátny superkoncern, ktorému nevznikali náklady na prekonávanie necností konkurencie. To si myslia Japonci. Chápte, že existuje rozdielny spôsob preberania skúseností, pretože skúsenosti je možné prebrať *tvorivým spôsobom* ale aj *šablónovito*.

Ďalšia zaujímavosť. V 90. rokoch sa vysielal seriál o tom, ako sa skupina Angličanov dostala do Japonska, tento seriál sa volal „Šógun“. Kedysi v 17. storočí sa anglická loď ocitla pri japonských brehoch a všetci padli do japonského zajatia. A čo bolo ďalej? Jednou z postáv bol Toranaga, ktorý sa neskôr aj stal Šógunom. Jedna z jeho charakteristík bola: *"Pán Toranaga je veľmi múdry človek, ktorý sa len zriedkakedy mýli."* Spomeňte si na perestrojku/prestavbu. Michail Sergejevič Gorbačov, Anatolij Alexandrovič Sobčak a tak

d'alej... V tom zozname by sa dalo pokračovať. Hovorilo sa o nich: *"Sú to veľmi inteligentní ľudia, ktorí vedia rečniť aj bez papiera"*.

Auditórium: Áno, bohužiaľ to bolo tak.

M.V.: To sú tie kritériá intelektuálnych schopností. V rôznych kultúrach sú rôzne. Takže ak niekde je - *pán Toranaga veľmi múdry človek, ktorý sa zriedkakedy mylí*, tak tam budú realizovať jednu politiku, a ak je inde *súdruh Sobčak veľmi inteligentný človek, ktorý dokáže rečniť bez papiera*, tam budú realizovať druhú politiku s inými výsledkami.

Auditórium: Bohužiaľ áno.

M.V.: Žiadne "bohužiaľ", realita je taká, že, aby nedochádzalo k "bohužiaľ", musíme vytvárať určitú kultúru osobnostnej psychickej činnosti, snažiť sa získať adekvátne vedomosti, ktoré nám umožnia riešiť problémy zdedené z minulosti tak, aby sme nevytvárali nové. *Šíriť tieto znalosti v spoločnosti a budovať novú kultúru, fakticky novú civilizáciu*. Myslím si, že týmto by sme mohli úvodnú prednášku ukončiť.

OTAZKY a ODPOVEDE

Auditórium: Áno, ďakujem.

M.V.: Môžete kladať otázky. Tie sú vždy prínosom.

Auditórium: Vy ste hovoril o 33 písmenách abecedy, ktoré poznali námorníci a dokonca o niečo viac. Čo ste mal na mysli tým a o niečo viac?

M.V.: Hovoril som o tom, že Japonci sa museli na rozdiel od nás naučiť viac než 33 písmen abecedy. Oni predsa majú hieroglyfické a navyše slabičné písmo, a preto sa v každom prípade museli naučiť ďaleko viac symbolov, ako poznáme my. To som mal na mysli.

Auditórium: Otázka k Američanom. Keď ste hovoril, že by potápali jadrové ponorky, tak ste mal na mysli to, že by ich likvidovali?

M.V.: Áno likvidovali. To znamená, že ak by bola doba ohrozenia, tak by presne vedeli, kde sa naše ponorky nachádzajú a vzadu za každou našou by visela ich stíhacia ponorka, a ak by sa ich prezident rozhodol že je čas, tak by všetky dostali rozkaz potápať aj strategické lode.

Auditórium: Ja mám niekoľko otázok. Na jednej strane ste na konci hovoril o tom, že naša kultúra sa líši od japonskej, naša kultúra a sociológia, že u nás za inteligentného považujú človeka, ktorý dokáže dobre rečniť, mnoho hovoriť o rôznych veciach, ale že človek, ktorý dobre reční, nie vždy dokáže dobre riadiť. Ja často natáčam ľudí ako je Nikolaj Viktorovič Starikov, poslanec Jevgenij Fjodorov a iní, a veľmi často vidím, že na YouTube ľudia píšú vo svojich komentároch pod ich videami:

"Starikov je chlapík, hovorí všetko veľmi dobre, to by bol prezident."

"Fjodorov je chlapík, hovorí všetko veľmi dobre, to by bol prezident."

A nie raz, ale veľmi často. Je toho veľa.

M.V.: Odpoveď na túto otázku je nasledovná: ak budeme vychádzať z toho, že takí ľudia ako Kristus a Mohamed neboli chamtivci, boli pravdo-verní a mali priamy kanál, prostredníctvom ktorého sa dokázali radiť s Najvyšším o akejkolvek otázke, tak si predstavte situáciu, že príde taký Kristus a stane sa hlavou Ruského štátu. On sám ale nebude schopný nahradiť celú tú približne 18-miliónovú (a možno aj početnejšiu) skupinu úradníkov od základnej úrovne až po úroveň premiéra iba svojou osobou. Je potrebné mať k dispozícii 18 miliónov kvalifikovaných úradníkov, vychovaných s tými správnymi znalosťami, transformovaných na správne manažérske zručnosti. A navyše k tomu všetkému, mali by okrem svojich manažérskych zručností a kompetencií, byť všetci aj charakterní a čestní.

Auditórium: No vidíte a veľkou otázkou teda je: *Kde ich všetkých nabrat'?*

M.V.: Ako sa spieva v tej piesni: *"zlepila som ich z toho, čo bolo po ruke"*. Budeme musieť začať s premenou toho čo máme, na to čo by sme chceli mať.

Auditórium: Je to teda tak, že u nás existuje určitý systém (vrátane vzdelávacieho), a príklad toho ako sa u nás píše učebnice sociológie, politológie, ste už uvádzal. Takže tento systém a výchova úradníkov je produktom tohto výchovného systému, tejto morálky, tejto kultúry, tejto sociológie, týchto vzájomných vzťahov medzi ľuďmi. Tak ako z toho máme zlepšiť iných ľudí?

M.V.: Ako by sme z toho mali zlepšiť iných ľudí? Teraz navyše k tomuto systému máme k dispozícii aj internet. Prakticky neexistuje študent, ktorý by nesedel neustále pri internete. To je jedna strana otázky. Nasledujúca vec sa neodohrala teraz, bolo to ešte v 90. rokoch, kedy sa internet ešte len začal rozširovať:

Mal som besedu pre deviatakov na jednej zo škôl a jedného chlapca veľmi zaujímalo, ako je to všetko naozaj. Podal som mu disketu, na ktorej bola, medzi inými informáciami, uvedená aj adresa jedného z internetových zdrojov, kde boli dostupné materiály Koncepcie. Deviatok sa na to pozrel a prvé čo uvidel, bola tá internetová adresa. Povedal: *"Oj, to je veľmi známa adresa!"* Prečo sa teda o tú adresu zaujímali už deviataci? Pretože na tom zdroji bolo uvedených plno rôznych informácií, ktoré im umožňovali zadávať učiteľom otázky, na ktoré v štandardných učebných kurzoch nie sú odpovede. A robiť z učiteľa hlupáka je obľúbenou zábavou určitého typu chuligánov, ktorí sú v každej škole, v každej triede.

Auditórium: Ale chápte, takých je v podstate veľmi málo.

Duchovnosť

M.V.: Ale viete, v čom spočíva podstata tej veci? Problém je v tom, že budúcnosť netvorí základná štatistická mäsa. Budúcnosť vytvárajú tí, ktorí sa ocitajú na konci chvosta prerozdelenia (gaussovej krivky*) orientovaného na budúcnosť. Tí, ktorí sú mimo hlavného diania, sú opísaní slovami Ključevského: *"Zákonitosť historických javov je nepriamo úmerná ich duchovnosti"*. Ak teda budeme *pod zákonitosťou* rozumieť všeobecné vedecké pozitíva: periodicitu výsledkov v tých istých podmienkach, a *pod duchovnosťou* budeme rozumieť intelektuálnosť a informovanosť, tak ak sa duchovnosť rozvíja, (*t.j. objavujú sa nové vedomosti, zdokonaľuje sa kultúra intelektuálnej činnosti*), potom história sa prestane opakovať. Ak sa duchovnosť nemení, potom sa kultúra, ktorá je informačno-algoritmickým systémom, tiež nemení.

Auditórium: Mení.

M.V.: Čo sa mení? Mení sa technosféra a to je v podstate len dekorácia.
Čo je jadrom kultúry? Je to morálka, je to etika.

Auditórium: Tak tá sa tiež predsa mení.

M.V.: No, ak je u nás za trinásť tisíc rokov všetko rovnaké ako u opice kapucína...

Auditórium: Ako u mačiakov ☺

M.V.: Áno. Tak na vstup dáme signál a na výstupe získame Majdan. Pritom ak hovoríme o Ukrajine, tak to nebol ich prvý Majdan a súdiac podľa všetko ani posledný. Čo nás privádza k otázke: *"Koľkokrát možno šliapať na jedny a tie isté hrable? Aby sme stále dookola nešliapali na jedny a tie isté hrable, musíme zabudnúť na to, čo je napísané v učebniciach a pozrieť sa na život tak, ako naozaj vyzerá a popremýšľať."*

Aby sme popremýšľali ... mimochodom "popremýšľať", to je tiež také slovo, do ktorého možno vkladať rôzne zmysly:

— "popremýšľať" pre jedného znamená citovať názor authority, o ktorom sa niekde nejako dozvedel. Prípadne sa s nejakou autoritou niekde zoznámil a teraz po nej opakuje.

— A pre druhého "popremýšľať" znamená preniknúť do podstaty problémov, pochopiť mechanizmus ich vytvárania, vystihnúť, ako možno tento mechanizmus neutralizovať, a ako sa možno zbaviť následkov týchto problémov. To znamená vyvinúť určité recepty. Základom týchto receptov môžu byť informácie, ktoré sa v kultúre objavili napríklad aj pred tisíc rokmi, napriek tomu ten výsledok, ten recept, bude orientovaný na konkrétne problémy súčasnosti a blízkej perspektívy.

Dialektika

Ak už hovoríme o niekoľko-tisícročnom vplyve na súčasnosť, tak v encyklopedických slovníkoch nájdeme takýto opis Sokrata: *"Bol to jeden zo zakladateľov dialektiky — metódy hľadania pravdy spôsobom kladenia navádzajúcich otázok."* Encyklopedické slovníky? Realita je taká, že všetko povedané v tejto vete o dialektike, je aj všetko čo potrebujeme na to, aby ste sa ju naučili používať. A všetko ostatné, čo je napísané v hrubých knihách o tom, čo je to dialektika, je z veľkej miery iba zavádzajúce.

Auditórium: Poďme si to rozobrať podrobnejšie, všeobecnejšie. Napríklad: do našej súčasnej spoločnosti prenikla zo Západu myšlienka o tom, že základnou hodnotou sú peniaze, že dokonca aj keď si zločinec, ale máš veľa peňazí a získal si ich cestou zločinu, nepoctivo, tak si borec. Peniaze nadovšetko. Dokonca, aj keď berieš *úplatky*, tak zarábaš, ale...

Poctivosť sa vždy dala vyvažovať zlatom

M.V.: Nepovedal by som, že to prišlo zo Západu, jednoducho sa to obnažilo, pretože to bolo pre našu kultúru príznačné počas celej známej histórie. *Za branie úplatkov hlavy stílal už Peter I.* a sotva bol v tomto smere priekopníkom a tak ďalej a tak podobne. Poctivosť, sa vždy dala vyvažovať zlatom.

Niečo z histórie z doby Mikuláša I.: do Kronštadt sa vrátila eskadra zo Stredozemného mora z niekoľkomesačnej plavby. V kotvisku Kronštadt zachvátil radovú loď Feršampenuaz oheň a tá zhorela. Feršampenuaz bola pokladničná loď celej eskadry. Mikuláš I. rozhodol, že tá vec musí byť vyšetrená a vyšetrovanie viedol budúci admirál Michail Petrovič Lazarev (*ktorý sa plavil spoločne s Bellingshausenom do Antarktídy*). Lazarevovo vyšetrovanie preukázalo, že Feršampenuaz zhorela vďaka lajdáctvu, že v tom nebol žiaden zlý úmysel, a bezprostredne tento výsledok ohlásil cárovi.

Cár mu položil jednu jedinú otázku: *"Tak zhorela tá loď, alebo ju podpálili?"*

— "Zhorela, vaše veličenstvo".

"To je všetko, tá vec je uzavretá."

Z toho vyplýva, že pre Mikuláša bolo dôležité to, či možno tomu človeku dôverovať, alebo nie. Lazareva považoval za jedného z tých, ktorým možno dôverovať. Lazarevovo vyšetrovanie preukázalo, že loď zhorela. Koniec. Vec je uzavretá.

Úrok, lichva

Ak sa na druhej strane pozrieme na životopis samotného Lazareva, tak on Mikuláša I. charakterizuje jediným slovom — *dobrodinec*. A on sám bol človekom, ktorý sa nesnažil za svojho úradovania nahrabať imanie. Naozaj ho zaujímala prosperita Ruska, stav ruskej vojenskej námornej flotily a jeho názor na Mikuláša I. bol, že je to dobrodinec. Jedným z dôvodov prečo ho za neho považoval, bola skutočnosť, že v roku 1835 bol prakticky celý dôstojnícky zbor Čiernomorskej flotily zadlžený u úžerníkov. Keď sa to dozvedel Mikuláš I., tak vykonal akt antisemitizmu:

"Všetkých židov zo Sevastopoľa do 24 hodín odviezť za hranice Krymu, a ak sa niekto z nich znovu objaví, tak na nútené práce s ním. Všetky dlžné úpisy zničiť."

Auditórium: Preto ho v dejinách nazývajú tvrdým a niekedy tiež despotom.

M.V.: V realite despotom nebol. Nie vo všetkom sa dosť dobre vyznal, predsa len mal iba palácové vzdelanie, ktoré nebolo celkom plnohodnotné. A okrem toho tu existovala sociálna zotrvačnosť, ktorú reálne prekonať nemohol. Predsa len prvé dokumenty na tému, že šľachta môže oslobodiť svojich nevoľníkov, boli podpísané ešte div nie za Pavla I. Za Alexandra už boli podpísané celkom určite. V roku 1844 bol v podstate pripravený celý zákonník pre zrušenie nevoľníctva. Mikuláš, ktorý poznal svojich šľachticov, sa však neodvážil kvôli novej šľachtickej vzbure nevoľníctvo zrušiť.

Auditórium: S tým je všetko jasné. A čo ten problém že, *kde vezmeme nových ľudí, ak spoločnosť produkuje, v spoločnosti akoby...*

Cena ľudskej komunikácie

M.V.: Viete, tu tá otázka a odpoveď spolu tiež vzájomne súvisia.

— Ak ich spoločnosť produkuje, a vy chcete výsledok uvidieť do piatich rokov, alebo aspoň do konca svojho života, tak bude váš prístup k politike a k tomu, čo je potrebné podniknúť jeden.

— A ak vychádzate z toho, že vás zaujíma výsledok zaručene dosiahnuteľný v priebehu života dvoch, troch pokolení, tak bude prístup iný. Budete sa orientovať na inú stratégiu získania možno jedného a toho istého výsledku.

Realita je taká, že to najcennejšie, čo v živote máme, je obyčajné ľudské *rozprávanie sa medzi sebou*.

A to najefektívnejšie, čo v živote máme z pohľadu možného vplyvu na okolitý svet, je opäť tá *obyčajná ľudská komunikácia v spojitosti s osobnostnou kultúrou psychickej činnosti*.

Pretože realita je taká, že *myšlienka* je z jedného uhla pohľadu *informácia*, a z druhého uhlu je to akási *energia*, ktorú vyžarujeme do okolitého sveta. Pokiaľ ju teda vyžarujeme, znamená to, že musia existovať aj prijímače a ďalej celé vibračné systémy. Otázkou je len to, či existuje aj nejaká anténová kaskáda, ktorá odráža túto myšlienku ďalej a akou rýchlosťou. Ak takáto kaskáda neexistuje, tak ju možno vytvoriť: buď z ničoho (od nuly), alebo z toho, čo je k dispozícii okolo nás.

Auditórium: A možno ju vytvoriť v spoločnosti?

M.V.: Viete, sociálne procesy sa dajú riadiť a to aj myšlienkou.

Auditórium: "Fenomén stej opice?"

M.V.: Nevie, či sa to dá alebo nedá charakterizovať slovami "fenomén stej opice", pretože je to trochu širší problém, lebo to súvisí s tou etikou a morálkou, ktoré sú reálne vlastné tomu či onomu uchádzačovi o takýto spôsob riadenia. Ak sa pozriete do histórie, tak zistíte, že v mnohých prípadoch sa zločincom v živote moc nedarilo.

Auditórium: Ale v iných prípadoch sa zasa zločincom darilo až príliš dobre.

M.V.: To je už otázka ich oponentov. Kto boli ich oponenti? Ak by ste analyzovali túto otázku, tak zistíte, že ak sa zločincom nedarilo, tak ich oponentmi boli tí, ktorí sa usilovali o pravdo-verný (=pravde verný, spravodlivý) život. Odtiaľto pramenia slová Alexandra Nevského: "*Boh nie je v sile, ale v pravde.*"

A ak mali oponentov, ktorí ničím nevystupovali z rady, ktorí boli vo všetkých smeroch priemerní, tak to potom áno. *Vďaka mlčanlivému súhlasu väčšiny ľahostajných ľudí sa vo svete deje to najsurovejšie násilie a najkrutejšie zločiny.* Nie doslova, ale taký význam to má.

Auditórium: Na Ukrajine je to analogické.

[Nacizmus na Ukrajine](#)

M.V.: Na Ukrajine je to analogické, pretože behom doby 23 rokov tam ten nacizmus všetky režimy účelovo pestovali, a ak ostatní zostávali voči tomu ľahostajní, nezúčastnení, keď ich vlastenectvo a sociálna zodpovednosť končili na hraniciach pozemkov ich domov, alebo stenami ich bytov, tak sa to skôr alebo neskôr muselo stať, lebo platnosť nasledovného aforizmu: "*Ak sa nestaráš o politiku, tak sa politika postará o teba*" je historicky potvrdená. Všetci určite čítali Fausta, bolo to v školských osnovách: "*Len vtedy si hoden slobody a života, keď biješ sa o ne deň čo deň.*"

Auditórium: Mám takú otázku. Z globálneho historického procesu sa za celú dobu jeho trvania vyčlenili 3 epochy. Mám tým na mysli, že filozofovia, sociológovia, kultúrny činitelia a zástupcovia rozličných aplikovaných vied vyčlenili tri epochy: *predmoderna, moderna a postmoderna.*

M.V.: Ja by som to povedal takto. Za prvé, toto členenie vzniklo v západnej civilizácii a charakterizuje jej vlastnú historickú skúsenosť. To je jedna strana tej veci a druhá strana spočíva v tom, že *toto členenie charakterizuje ich historickú skúsenosť nepravdivo.*

Je to rovnaké ako keby som charakterizovať svoj život takto: včera som mal na sebe sveter, dnes som prišiel v košeli a bunde a zajtra si napríklad zmyslím, že si oblečiem parádne sako a prídem v parádnom saku. Tak to potom budú epochy "svetra, bundy a saka".

Pretože, ak sa budeme baviť o podstate západnej civilizácie, tak jej *podstatu zhrnul práve ten experiment v Yale s tými opičkami.* Ako boli opicami pred trinásť tisíc rokmi, tak nimi zostali aj po ich uplynutí. Jediná odlišnosť je v tom, že na rozdiel od opíc rozprávajú, a že sa menia dekorácie technosféry v ktorej žijú, a to je všetko. Pokiaľ hovoríme o podstate, tak tá sa vôbec nezmenila. Zmenilo sa len niečo v dynamike, pretože ak budeme hovoriť o atribútoch minulosti, tak napríklad do polovice 19. storočia sa technosféra rozvíjala na základe *biogénnej*

energie rastlín, svalovej sily zvierat a človeka. K tomu pripočítame ešte energiu prírodných živlov, predovšetkým vetra a vody v mlynch. V polovici 19. storočia potom energia technosféry, technogénna energia, vytlačila z technosféry tú biogénnu. Toto však nie je charakteristika človeka ale charakteristika okolností, ktorých on sám je zdrojom a s ktorými je v interakcii.

Auditórium: Vzájomné súvislosti...

Biosféra a technogénna záťaž

M.V.: Vzájomné súvislosti existujú, ale problém je v charaktere týchto vzájomných súvislostí. Pred tým, než sa začalo s intenzívnym zavádzaním technogénnej energie, mohla civilizácia existovať neobmedzene dlho. Ak sa aj ľudia príliš rozmnožili, tak buď epidémia, vojna, alebo hlad stav zasa znormalizovali. A to, čo tu máme dnes, je už niečo úplne iné, pretože tie faktory prostredia, ktoré zrodili rozvoj špecificky technogénnej energie a na jej základe potom technosféry, stavia človeka pred voľbu: *buď samovražda civilizácie, alebo zmena kvality tejto civilizácie.*

V koncepcii predmoderny, moderny a postmoderny sa o tom nehovorí, nie sú v nej vyjadrené žiadne alternatívy, neponúka nič, nezaobera sa žiadnou prognostikou, pretože sa automaticky predpokladá, že tá bezhraničná rôznorodosť liberalizmu vyrieši všetky problémy, tak ako tomu bolo v minulosti. Nevyrieši! **Biosféra môže byť stabilná len pri obmedzenej technogénnej záťaži.** Ak civilizácia tento prah prekročí, prestúpi ho, tak sa biosféra môže zmeniť takým spôsobom, že v nej pre Homo Sapiens neostane vôbec žiadne ekologické útočisko. Civilizáciou sa potom, v zmysle nositeľa individuálneho rozumu, môžu stať iné biologické druhy: veľryby, chobotnice alebo šváby...

Auditórium: Hovorí sa, že krysy sú veľmi inteligentné.

M.V.: Krysy sú tiež veľmi inteligentné... V závislosti na tom, do akého stupňa bude zničená biosféra následkom rozvoja technokratickej západnej cesty. Ak sa pozrieme na to, čo si myslia filozofovia iných civilizácií o členení epoch, tak títo ich členia inak.

Auditórium: Mnohí naši filozofovia s tým zdá sa súhlasia.

Filozofia ako ladička

M.V.: Naši filozofovia s tým súhlasia? Pochopte, že v stredoveku na Rusi ako takej, žiadni filozofovia neboli. Mali sme svoju kultúru. A filozofia? Načo by nám vtedy bola? Ak pristúpime k analógii, tak *filozofia sa podobá ladičke.*

Auditórium: Je to popisná veda.

M.V.: Nie, nie je popisná, je funkčná. Je funkčná rovnako ako ladička.

Vezmite si ladičku. Ak máte absolútny sluch, tak ju nepotrebujete. No ak nemáte absolútny sluch, čo urobíte s ladičkou? Keď sa podľa toho správneho komorného A, ktorý vydáva ladička, naladia všetky nástroje, tak hudba ladí. Ak sa hudba odkloní o poltón vyššie alebo nižšie, tak vďaka tomu, že človek svojím sluchom, svojimi sluchovými receptormi vníma práve štvrtinu vlnovej dĺžky (440 Hz) komorného "a" malej oktávy, tak mu bude hudba, ktorá sa odkloní o poltón vyššie alebo nižšie znieť úplne inak. Ak sa orchester odkloní niekam vyššie alebo nižšie, tak bude znieť hudba inak. S filozofiou je to úplne rovnaké ako s touto ladičkou. Sama o sebe nedokáže zahráť ani „prší, prší...“ Filozofia sama o sebe nedokáže vyriešiť ani jednu praktickú úlohu.

No ak je filozofia správna, tak dokáže harmonizovať vzájomnú interakciu všetkých vedných odborov a aplikovaných druhov činností. Ak je filozofia falošná, potom je to rovnaké ako s falošnou ladičkou. Ak je v jednom orchestri niekoľko falošných ladičiek, tak to bude úplne zlé, hudba sa nebude dať počúvať. Dnes žijeme v podmienkach, keď u nás je filozofiou pluralizmus, t.j. *pluralizmus ladičiek* a je úplne jasné, že keď v celom tom našom orchestri vied spieva jeden o voze a ten druhý o koze, tak samozrejme nie sú v stave vyriešiť existujúce problémy, a iba vytvárajú ďalšie.

Pozrime sa na filozofickú kultúru v Rusku. Po tom čo sa objavila filozofia v stave už pripravenom na použitie, spoločne s kresťanstvom, u nás naša vlastná filozofia neexistovala až fakticky do čias Puškina a Chomjakova, dovtedy sme preberali všelijakú západnú. Puškin nevyjadril filozofický systém strohými formuláciami, avšak jeho umelecká tvorba je filozofickým systémom vyjadreným umeleckými obrazmi. Chomjakov ako prvý zrozumiteľne zhodnotil západnú filozofiu, keď povedal, že Hegel vykonal intelektuálne hrdinský čin tým, že stvoril filozofický systém, ktorého hlavnou hodnotou je to, že je nepoužiteľný. Filozofiu priviedol do takého stavu, keď sa stalo očividným, že sa jej ďalší vývoj pôvodným smerom stal nemožným. Hegel to však nepochopil. Chomjakov to pochopil, ale žiadnu alternatívnu filozofiu nerozvinul.

To, že Západ nepochopil čo urobil Hegel, sa v konečnom dôsledku prejavilo v hitlerizme. Keby totiž nebolo hegelizmu, nebolo by ani hitlerizmu. Teraz na Západe existuje pluralita filozofie. V Petrohrade sa pravidelne každý rok konajú Petrohradské filozofické dni. Schádzajú sa tam filozofovia z celého Ruska, z Moskvy, zo samotného Leningradu, zo Spoločenstva nezávislých štátov a pár ich prichádza aj zo vzdialenejších krajín. Je to taká filozofická stretávka. Jedna zo sekcií sa volá "Budúcnosť Nietzscheho filozofie" Ľudia, aká budúcnosť preboha? Veď tento človek skončil svoj život v blázcinci!

Auditórium: Aj budúcnosť bude taká.

M.V.: O čom to chcú debatovať? Opäť z ruskej filozofie: Kozma Prutkov "kolektívny autor" aforizmy: *"Filozof ľahko víťazí nad žiaľom minulým i budúcim, no ľahko je porazený tým súčasným."*

Kľúčom k pochopeniu tohto aforizmu je fakt, že súčasnosť nie je len označením času, ale je to aj realita. Minulosť i budúcnosť existuje iba v predstavivosti filozofa. A aj keď je model sveta v hlave filozofa chybný, tak sa s ním môže pohrať tak, že ľahko zvíťazí aj nad minulým nešťastím, aj nad tým budúcim. Akonáhle sa však objaví to reálne nešťastie, tá skutočná objektívna realita, tak ak je ten obraz sveta v psychike filozofa chybný, láme sa o tú objektívnu realitu. Preto možno západnú filozofiu študovať, áno, ale len ako chorobopis.

Auditórium: Ale veď sa pozrite. Ak si vezmeme len rozdiel, ku ktorému došlo behom 50 rokov, tak keď porovnáme náš štát pred 50 rokmi so súčasnou spoločnosťou, t.j. tie veci, ktoré tu máme ako technológia, informačná spoločnosť ... Tak sociálne procesy sa zmenili, ľudia sa zmenili. Máme tu už úplne nové pokolenie. Kam to všetko ďalej povedie?

M.V.: Existujú dve varianty:

- buď k sebazničeniu tých „doplňkov“ k televíziám a počítačom z príčin, ktoré od nich nezávisia,
- alebo zmena charakteru civilizácie, premyslený a vedomý odchod z technokratickej cesty rozvoja. Zatiaľ Západ nijako nereaguje.

Auditórium: A ani nebude.

M.V.: Východ sa pozerá na Rusko. Námietky zo strany čínskych filozofov k Rusku sú nasledovné: *Kým existoval Sovietsky zväz, boli ste alternatívou k Západu. Potom, čo Sovietsky zväz prestal existovať, si Západ zmyslel, že k jeho ceste žiadne alternatívy neexistujú. Čo ste to len porobili.*

Auditórium: A majú pravdu. Avšak, ako sa máme vedome vzdať technosféry, ak to pre nás z vojenského hľadiska bude automaticky znamenať hrozbu zo strany štátov, kde je technosféra viac rozvinutá?

M.V.: Reč nie je o tom, aby sme sa vzdali technosféry. Reč je o tom, aby sme technosfére určili jej miesto. Zachovali mieru. Pretože existujú dva varianty:

— buď z vás bude „doplňok“ k počítaču a internetu, a v tom prípade potrebujete psychiatra, ktorý by vás vyliečil z vašej závislosti na internete a tom ostatnom,
— alebo je pre vás počítač a internet zdrojom tých operatívnych informácií, ktoré naozaj nevyhnutne potrebujete pre riešenie reálnych problémov vo svojom živote.

Auditórium: A televízia?

[Žurnalisti a ich poslanie](#)

M.V.: S televíziou je to približne rovnaké, pretože otázka vzťahu k televízoru sa obmedzuje k nasledovnému:

V reálnom živote existuje určitá štatistika udalostí (*reálny život je opísaný určitými štatistickými údajmi*) a televízia čosi z toho ukazuje. Lenže štatistika informácií vysielaných v televízii sa veľmi silne odlišuje od reality skutočného života. Podobne ako to vyjadril jeden generál, keď sa pozrel na vojnový seriál: *"Tolko mŕtvol som nevidel ani v skutočnej vojne."*

T.j. televízia klame o reálnej skutočnosti a skresľuje štatistiku. Pokiaľ si toto sami uvedomujeme, tak potom televízia pre dospelého človeka nie je nebezpečná. Avšak pre dieťa televízia zostáva nebezpečnou, pretože dieťa v určitom veku vníma ako predobraz svojho správania všetko, čo vidí, bez toho aby si to uvedomovalo. A tá televízia, ktorú máme, je televíziou programujúcou katastrofu. Keby si Lavrentij Pavlovič (Berija) chcel pohovoriť s vedením televízie o tom, čo je to morálka, zmysel činnosti, spoločenská prospešnosť a tak ďalej, tak 98% televíznych pracovníkov by nedokázalo uspokojivo odpovedať na tie otázky, ktoré by im Lavrentij Pavlovič bol schopný zadať.

Auditórium: Ale, veď je to len ich práca.

M.V.: Problém nie je v tom, či to je alebo nie je ich práca. Problém je v tom, že dnes napríklad televízny žurnalista, ktorý moderuje dajakú talk-show alebo iný program, v podstate vykonáva to, čo v staroveku prislúchalo iba vyšším žrecom: *prednášať rôzne slová obracajúc sa k celému národu*. No žreci, ktorí mali právo toto robiť, sa mohli žrecomi stať predovšetkým až po tom, čo ovládali niekoľko profesií na vysokej profesionálnej úrovni. Tí ľudia mnohé poznali, mali určitú víziu budúcnosti a prednášali rôzne slová s oporou na svoje poznanie a zručnosti, s orientáciou na určitú budúcnosť.

Dnes školák naberie v jednotnej štátnej skúške toľko a toľko bodov, zapíše sa na fakultu žurnalistiky, ukončí ju a koniec. Ak ho po pár rokoch voľakto pretlačí na nejaký federálny kanál, tak môžeme pozorovať jeho peknú tváričku, ktorá tára o čomkoľvek...

Auditórium: Bude tárať o tom, čo je potrebné pre toho, kto...

M.V.: Veď hovorím, o čomkoľvek čo vyhovuje tomu, kto ho tam pretlačil, pričom on sám sa nad tým vôbec nezamýšľal. A je veľmi zaujímavé sa pozerieť, s akým sebavedomím páni novinári rozprávajú o tom, o čom nič nevedia, o čom nemajú tú najmenšiu predstavu.

Viete, ak sa pozrieme na tú vec z druhej strany, na spôsob tvorby reportáží, tak akýkoľvek intelektuálne normálny človek musí vedieť svojimi slovami prerozprávať to, čo videl. Ak budeme hovoriť o princípoch kompozície, spôsobu fotografovania a natáčania, tak to všetko sa možno naučiť približne za hodinu, zvyšok je len umenie včas stlačiť gombík. Realita je teda taká, že pre päť rokov pobytu na fakulte žurnalistiky sa v reálnom živote nenájde dosť učebného materiálu. Áno, sú tam ešte osobitosti v organizácii redakcie, prípravy a všetkého ostatného, ale to nie je na univerzitné vzdelanie a netrvalo by to päť rokov.

Realita je teda taká, že ak budeme naozaj hovoriť o príprave vysoko profesionálneho novinárskeho kádru, ktorý by prinášal ľuďom prospech, tak novinárske vzdelanie môže byť až druhým vysokoškolským vzdelaním, ale určite nie tým prvým. Navyše pred tým, než by človek pristúpil k takémuto vzdelaniu, by mal niekde pracovať, niekde sa realizovať, niekde si vyskúšať prácu novinára amatéra a až potom...

Auditórium: Ešte by sa mal stať aj rodičom aspoň dvoch detí.

M.V.: Áno, bolo by žiaduce, aby sa stal aj rodičom, a až potom sa dá hovoriť o nejakej profesionálnej novinárskej činnosti. U nás je všetko postavené hore nohami. Realita je taká, že z tých, ktorí získali novinárske vzdelanie, sa po desiatich, pätnástich rokoch stávajú ozajstní novinári, hodní verejného uznania a prinášajúci prospech spoločnosti. Každopádne, stále sa však prejavujú tie medzery vo vzdelaní.

Strata profesionality v umení riadiť

Auditórium: Otázka o drobení moci v priebehu histórie. Kedysi v dobe Ivana Hrozného boli bojari, čiže vládnuca vrstva bol nevel'ká a ľudí, ktorým vládli, bolo naopak veľa. Na každého úradníka pripadalo veľmi veľa ľudí. Neskôr v časoch Petra I. už existovala šľachta, a úradníkov bolo viac, takže každý z nich riadil menej ľudí. Neskôr v čase Sovietskeho zväzu tu bolo už toľko úradníkov, že desať občanov pripadalo na jedného úradníka. Vyzerá to tak, že v budúcnosti už bude každý človek sám sebe úradníkom. Čo v historickom procese podmieňuje tento proces drobenia?

M.V.: Predovšetkým je to strata profesionality v umení riadiť. Došlo k tomu na celom svete. Pretože ak sa pozrieme na históriu starovekej Rusi, tak v predjurikovských dobách (*čo je hranica minulej éry a tej dnešnej*), bolo riadenie budované na iných princípoch.

Existovala tu vláda **žrecov**. Čím sa títo ľudia zaoberali? Analyzovali problematiku, analyzovali perspektívy, vyvíjali recepty riešení. Ďalej. **Kniežaco-bojarský stav**. Títo čím sa zaoberali? Brali na seba v podstate zodpovednosť za to, čo im hovorili žreci a realizovali tie projekty, ktoré vypracovali žreci.

Pričom, ak to porovnáme s plnou funkciou riadenia, tak vláda žrecov predstavovala vyššiu vnútrosociálnu vládu, ktorá bola na Rusi prístupná všetkým. To znamená, že nech ste sa narodili v akejkoľvek rodine, pokiaľ ste boli schopní ovládnuť vedomosti a zručnosti, ktoré by vám umožnili vojsť do žrečeského stavu, tak neboli proti tomu žiadne námietky.

Eticky rovnorodá spoločnosť a riadenie bez zákonov.

Áno, bolo také príslovie "Z chudáka kňazom".

Ako vzniklo? Vzniklo tak, že *vzdelávací systém bol lokalizovaný v rodine*, a ak jeden otec učil svojho syna byť roľníkom a druhý úradníkom, vojenským veliteľom, tak prakticky nedochádzalo k zameniteľnosti. No tiež *neexistovali morálno-etické rozdiely* medzi žrecmi, kniežatami, bojarmi a obyčajnými ľuďmi. V takýchto podmienkach nebolo možné zneužívať svoju moc, pretože **ak je spoločnosť eticky homogénna (rovnorodá), tak všetkých zaujíma jedno a to isté.**

Zverím vám ako nadriadenému úlohu k vyriešeniu? Áno, zverím. Ak vám dôverujem, tak mi nezáleží na tom, aké rozhodnutie prijmete, komu a čo nariadite. Úloha musí byť vyriešená a vďaka morálno-etickej jednote spoločnosti nebude nikto urazený, ak bude úloha vyriešená dobre, pretože od začiatku bolo všetko orientované k tomu, aby bola tá úloha vyriešená. *Zákonov bolo minimum, tvorivá sloboda úplná.* V takých podmienkach nepotrebuje veľa ľudí, ktorí by niečo riadili.

Ďalej. Ak je spoločnosť eticky heterogénna (rôznorodá): *My riadime, my máme oprávnenie. Vy neriadite, ste pod nami, nemáte oprávnenie*, a pretože jeden nedokáže riadiť všetkých, začína sa budovať riadiaca hierarchia, a vzhľadom k tomu, že spoločnosť je eticky rôznorodá, vzniká tu problém s tým, aby nikto nebol oklamáný. Takže aby sa to nestalo, musí sa funkcia každého vymedziť úplne presne, objavuje sa zákonodarstvo. Objavujú sa povinnosti viazané na funkciu, ktoré sú presne popísané služobnými smernicami. Postup nad rámec služobných smerníc je nezákonný. Všetko popísať smernicami je prakticky nemožné. To je jedna zo zákonitostí kybernetiky, že *systém nemôže obsahovať všetky informácie, ktoré sú potrebné pre jeho úplný opis.*

A ďalej začína dochádzať k množeniu riadiacich funkcií a drobeniu ich povinností. Potom to speje k tomu, že si začínajú vymýšľať prácu jak pre seba, tak aj pre svojich podriadených, začínajú byť odtrhnutí od reality a celé sa to veselo rozbehne. Práve touto cestou kráča západná civilizácia, ktorá túto tradíciu zdedila od starovekého Ríma.

My máme vzťah k legislatíve väčšinou prezieravý.

Vyplýva to z dvoch vecí:

— hlúposť a nespravodlivosť väčšiny zákonov,

— a po druhé, pre pocit že systém je v skutočnosti neefektívny. Konanie bez zákonov je efektívnejšie, pretože preniká do konkrétnej problematiky. *Konanie bez zákonov však môže byť efektívnym a funkčným iba v podmienkach morálno-etickej jednoty spoločnosti, ktorá tu dnes nie je a v podmienkach rodovo-klanového systému ani byť nemôže (rod vždy nadržuje len svojim*).*